

проілюстровано суттєве розповсюдження таких ресурсів. Зазначено важливість і можливі шляхи розвитку ІКТ в навчанні іноземній мові в найближчому десятилітті. Авторами статті підкреслюється важливість і роль викладача в середовищі навчання іноземній мові з використанням ІКТ і аналізують цей питання з точки зору розвитку міжкультурної комунікації.

Ключеві слова: ІКТ, підхід, технології викладання і навчання, технічні засоби, мовні програми.

References:

1. AlKahtani, S. (1999). Teaching ESL reading using computers. The Internet TESL Journal, 5(11). Available at: <http://iteslj.org/Techniques/AlKahtani-ComputerReading/>
2. CNNIC (2003). Semianual survey report on the development of China's Internet (2003/1), China Internet Network Information Center. 2003. Available at: April 20, 2003, from the World Wide Web: <http://www.cnnic.net.cn/develst/2003-1e/444.shtml>
3. Cuban, L. (1993). How Teachers Taught: Constancy and Change in American Classrooms 1890–1980. New York, Longman. Project-based learning, Dewey
4. Davies, G., & Hewer, S. (2012). Introduction to new technologies and how they can contribute to language learning and teaching. Module 1.1 in Davies G. (ed.), Information and Communications Technology for Language Teachers (ICT4LT), Slough, Thames Valley University [Online]. Available at: http://www.ict4lt.org/en/en_mod1-1.htm
5. Hoven, D. (1999). A model for listening and viewing comprehension in multimedia environments. Language Learning & Technology, 3(1), 88-103. Available at: <http://llt.msu.edu/vol3num1/hoven/index.html>
6. Kenworthy, R. \C. (2004). Developing writing skills in a foreign language via the internet. The Internet TESL Journal, 10(10). Available at: <http://iteslj.org/Techniques/Kenworth-WritingSkills.html>
7. Osin, L. (1998). Computers in Education in Developing Countries: Why and How? Washington, DC, World Bank Education and Technology Team.
8. Sharma, P. (2009, April 8). Controversies in using technology in language teaching. Retrieved from <http://www.teachingenglish.org.uk/articles/controversies-using-technology-language-teaching>
9. Singhal, M. (1997). The internet and foreign language education: Benefits and challenges. The Internet TESL Journal, 3(6). Available at: <http://iteslj.org/Articles/Singhal-Internet.html>

УДК.351.78

Н. С. Канут, ст. викладач,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗНАТЬ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ

Анотація

Досліджуються шляхи підвищення ефективності практичної підготовки студентів у вищих навчальних закладах під час проходження виробничої та навчальної практик.

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

Зазначається, що як виробнича, так і навчальна практики є обов'язковими елементами навчального плану і метою їх запровадження є закріплення і вдосконалення знань, вмінь та навичок, набутих студентами під час навчання. Пропонуються дієві шляхи підвищення ефективності практичної підготовки, акцентуються проблемні моменти, на які необхідно звертати увагу при організації виробничої та навчальної практик у вищих навчальних закладах. Наголошується і на необхідності актуалізації знань з навчальних дисциплін безпеки життєдіяльності та охорони праці як запоруки безпечного проходження практик, особливо виробничої. Це ж доводиться результатами проведеного ґрунтовного дослідження, у якому розкриваються як позитивні сторони організації проходження практик у вищих навчальних закладах, так і висвітлюються проблеми, подолання яких сприятиме підвищенню ефективності практичної підготовки економістів.

Ключові слова: ефективність, практика, дослідження, актуалізація, шляхи, безпека життєдіяльності, охорона праці.

Н. С. Канут, ст. преподаватель,
Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ,
г. Черновцы

АКТУАЛИЗАЦИЯ ЗНАНИЙ ПО БЕЗОПАСНОСТИ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ОХРАНЕ ТРУДА КАК ОДИН ИЗ АСПЕКТОВ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ЭКОНОМИСТОВ

Аннотация

Исследуются пути повышения эффективности практической подготовки студентов в высших учебных заведениях во время прохождения производственной и учебной практик. Отмечается, что как производственная, так и учебная практики являются обязательными элементами учебного плана и целью их ввода являются закрепление и совершенствование знаний, умений и навыков, приобретенных студентами во время учебы. Предлагаются действенные пути повышения эффективности практической подготовки, акцентируются проблемные моменты, на которые необходимо обращать внимание при организации производственной и учебной практик в высших учебных заведениях. Акцентируется и на необходимости актуализации знаний таких учебных дисциплин, как безопасность жизнедеятельности и охрана труда, как залога будущего безопасного прохождения практик, особенно производственной. Это же подтверждается результатами проведенного основательного исследования, в котором раскрываются как позитивные стороны организации прохождения практик в высших учебных заведениях, так и освещаются проблемы, преодоление которых бесспорно будет способствовать повышению эффективности практической подготовки экономистов.

Ключевые слова: эффективность, практика, исследование, актуализация, пути, безопасность жизнедеятельности, охрана труда.

Постановка проблеми. Підвищення ефективності організації практичної підготовки студентів економічних спеціальностей є дуже важливою з огляду на збільшення вимог до випускників як майбутніх фахівців у сучасному висококонкурентному середовищі на ринку праці.

Практична складова є обов'язковим елементом навчального плану для усіх ступенів здобувачів вищої освіти. Метою виробничої і навчальної практик є закріплення і розвиток знань, умінь та навичок, набутих студентами під час навчання, формування компетентностей майбутнього фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема напрямків і аспектів підвищення практичної підготовки студентів економічних спеціальностей піднімалась у працях таких науковців, як: Г. Я. Аніловська [1]; Л. В. Бражник, З. Н. Вакуленко, Ю. В. Курлянд [2]; Л. В. Левандовський [3]; В. Майборода [4]; В. К. Федорченко [5]; Л. В. Чорна [6] та ін.

Так, вчені Л. В. Бражник, З. Н. Вакуленко, Ю. В. Курлянд розглядають якісну практичну і професійну підготовку студентів економічних спеціальностей як обов'язкову складову підвищення значущості університетської освіти і «підготовку фахівців європейського рівня з вищою економічною освітою, які були б здатні розв'язувати складні соціально-економічні проблеми розвитку держави» [2, с. 243].

Л. В. Левандовський окреслює шляхи підвищення рівня практичної підготовки студентів у контексті Болонського процесу [3, с. 34-36].

Л. В. Чорна аналізує роль віртуальних лабораторій і констатує, що для проведення навчальної практики за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра передбачено створення таких лабораторій на базі вищого навчального закладу та зазначає, що «ці засоби забезпечують умови для проведення навчальної практики, подальшого закріплення теоретичних знань та ознайомлення студентів зі специфікою майбутньої спеціальності, формування первинних професійних умінь і навичок із загально-професійних і спеціальних дисциплін, проте для розширення компетентності студентів за рахунок опанування ними технологічних операцій основного, обслуговуючого і допоміжного технологічних процесів та організації туристичної діяльності, їхньої адаптації до умов виробництва необхідна продуктивна практика на підприємствах» [6, с. 80-85].

В. К. Федорченко наголошує, що «саме навчальна і виробнича практика дають змогу ознайомити студентів з роботою підприємств та установ, з їх організацією, управлінням, плануванням. Завдяки цьому практиканти одержують інформацію про зміст та особливості майбутньої професійної діяльності» [5, с. 312].

Постановка завдання. Розкрити шляхи покращення професійної підготовки студентів ВНЗ, виявити аспекти підвищення її ефективності, в т.ч. актуалізацію знань з БЖД та ОП, та розглянути питання практичної

підготовки студентів економічних спеціальностей з урахуванням проблем її належного проведення та шляхами їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сучасних досліджень і публікацій дає підстави зазначити, що за останні роки практична підготовка зазнала значних змін, які мають як позитивні, так і негативні сторони. До проблем у практичній підготовці студентів можна віднести наступне: перевантаженість навчальних планів теоретичними дисциплінами і, як наслідок, недостатня кількість навчальних годин, що відводяться на практичну підготовку, формальний підхід деяких студентів до проходження виробничої практики, небажання керівників баз практик надавати студентам необхідну інформацію, особливо для написання випускних магістерських і дипломних робіт тощо. Позитивними моментами є введення навчального тренінгу, активізація співпраці з базами практики: укладання договорів, проведення круглих столів, зустрічей тощо. Одним з шляхів вирішення питань організації практичної підготовки є необхідність популяризації серед студентів запровадження стажування на підприємствах, установах і організаціях краю, яке забезпечить наступність і неперервність набуття студентом практичних навичок відповідно до обраного фаху, а саме: практичне заняття – виробнича практика (навчальний тренінг) – переддипломна практика - стажування – працевлаштування.

Види і тривалість практик визначаються вимогами стандартів вищої освіти та відображаються відповідно у навчальних планах і графіках навчального процесу. Важливою складовою формування професійних компетенцій фахівців відповідно до вимог сучасного ринку праці є навчально-методичне забезпечення практики. З метою підвищення його якості в інституті постійно здійснюється відповідний моніторинг. Підготовча робота до проходження практик розпочинається ще з початку навчального року. Аналізуються наявність діючих програм виробничих і навчальних практик, забезпеченість ними усіх спеціальностей, за якими здійснюється підготовка у інституті. Також передбачено обов'язкове рецензування робочих програм фахівцями-практиками. Дуже важливо, коли керівники від баз практик беруть активну участь в такій роботі.

Разом з випусковими кафедрами формується «Реєстр баз практики» на поточний навчальний рік, який включає в себе перелік тих реальних підприємств, з якими уже склалась тісна співпраця, за усіма напрямками підготовки, що здійснюються в інституті. Також формується «КАТАЛОГ потенційних баз для проходження виробничих практик», де вказані адреси, номери телефонів підприємств, що можуть бути базою практики.

Електронні варіанти Реєстру і Каталогів розміщуються для використання на сайті інституту «Менеджмент якості ISO на NS2».

В інституті постійно проводяться інструктажі перед проходженням виробничої практики: установчі та з питань охорони праці і безпеки життєдіяльності. Як правило, вони проводяться разом за декілька днів до початку виробничої практики. Установчий інструктаж проводиться з метою інформування студентів про умови проходження практики, ознайомлення з поставленими завданнями, консультування щодо обробки зібраної інформації тощо. А інструктаж з питань охорони праці і безпеки життєдіяльності визначений як первинний і підлягає обов'язковому запису у «Журналі проведення інструктажів з охорони праці і безпеки життєдіяльності» перед проходженням виробничої практики. Навчальний відділ і служба ОП надає випусковим кафедрам методичну допомогу і відеоматеріали для проведення таких інструктажів. З огляду на це важливого значення набуває актуалізація у студентів знань отриманих під час вивчення таких навчальних дисциплін, як «Безпека життєдіяльності» та «Охорона праці», які викладаються відповідно на першому і третьому (інколи четвертому) курсах. Особлива увага повинна бути зосереджена на таких темах, як: «Електробезпека», «Пожежна безпека», «Алгоритм надання першої долікарської допомоги», «Правила користування різного роду устаткуванням, наприклад ПК тощо», а також проходження медичних оглядів перед направленням на практику студентів спеціальностей «Харчові технології», «Товарознавство та комерційна діяльність» та ін.

Неабиякий потенціал має продовження вже існуючої практики створення в інституті власних віртуальних лабораторій і підприємств на випускових кафедрах (прекрасний досвід кафедри менеджменту та туризму, економічної кібернетики та програмної інженерії та ін.), проведення навчальних занять на базі відкритих у березні і квітні 2015 року філіалів випускових кафедр безпосередньо на виробництві («Менеджменту та туризму» – на ВАТ «Туристичний комплекс «Черемош», «Технології і організації ресторанного господарства» – на кондитерсько-кулінарному підприємстві «Традиції та якість»), використання методу ділових ігор, де студенти можуть практично програвати реальні завдання і ситуації, що сприяє формуванню у студентів професійного мислення, наявність якого є дуже важливим у сучасних умовах. Цей доробок може бути корисним для усіх випускових кафедр інституту, бо при мінімальних кадрових, матеріальних і часових затратах надає студентам великий досвід і дозволяє значно підвищити якість підготовки майбутніх фахівців. При проходженні виробничої практики,

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

написанні курсової або дипломної чи магістерської роботи бажано було б виконувати конкретні замовлення базових підприємств, що підвищило б значущість роботи студентів і дало конкретні позитивні результати, наблизило теорію до практики.

З метою підвищення ефективності проходження виробничої практики студентами інституту та виявлення позитивних моментів, які необхідно розвивати, а також недоліків, які потребують усунення, було проведене дослідження за допомогою розробленої анкети «Ефективність проходження виробничої і навчальної практик студентами ЧТЕІ КНТЕУ» серед студентів 4 і 5 курсів із використанням методу анонімного анкетування систематичною вибіркою з кроком відбору 3 (було опитано кожного третього студента).

Завдання дослідження полягало у вивченні думки студентів щодо:

- ✓ умов проходження практики;
- ✓ ступеня їх адаптації під час практики;
- ✓ відповідності теоретичної підготовки практичним проблемам;
- ✓ ступеня задоволення рівнем якості проходження практики;
- ✓ труднощів, з якими стикалися;
- ✓ оцінки ефективності практики;
- ✓ на основі отриманих даних розробити рекомендації щодо підвищення ефективності проходження практики.

Анкета складалася з 28 запитань, розподілених на два блоки: перший блок стосувався проходження безпосередньо виробничої практики, другий був спрямований на навчальну практику. Аналізуючи відповіді на питання першого блоку, зазначимо, що переважна більшість студентів позитивно оцінює користь досвіду, набутого під час практики, а саме 84% респондентів вважають, що проходження виробничої практики допоможе (повністю чи частково) їм у майбутній трудовій діяльності та що саме завдяки практиці вони оволоділи навичками, досвідом корпоративного мислення та вмінням спілкуватись у колективі. Також якщо врахувати, що метою практики не було влаштування випускників на постійне місце роботи, то досить перспективним є той факт, що 11% практикантів була запропонована робота (керівники практик гідно оцінили кваліфікацію майбутніх спеціалістів). Майже всі респонденти (97%) підтвердили, що виробничі умови баз практик відповідають змісту програми та завданням практики і що знання та навички, отримані в інституті, допомогли їм під час практики. Майже 80% зазначили, що отримали нові знання зі своєї спеціальності.

Необхідно звернути увагу на той факт, що з 16% практикантів на підприємствах, де вони проходили практику, не був проведений

інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності, тому варто в майбутньому посилити контроль з даного питання. Хоч цифри вказують на те, що основна частина опитаних встигла адаптуватись до професійної діяльності (88%), все ж 12% потрібна допомога у подоланні цих труднощів у майбутньому. Однією з причин є недостатня кількість часу, відведеного на практику. Повністю залученими до професійної діяльності виявилися 87%, варто звернути увагу на те, що 13% практикантів не відчували уваги з боку керівників від баз практики і не проявляли активність самостійно. Керівникам практики від інституту необхідно наголошувати студентам, що першочергово саме від їх зацікавленості та ініціативності залежить рівень отриманих професійних та практичних навиків. Змушені підкреслити, що 38% опитаних відчували певні труднощі при проходженні практики, а саме:

- базу практики не надавалася документація, яка була потрібна для виконання завдань практики, написання курсових, дипломних чи магістерських робіт – 11%;
- від керівника бази практики надходила пропозиція щодо оформлення документів замість реального проходження практики – 2%;
- не відчували зацікавленість та допомогу від працівників бази практики – 9%;
- недостатня кількість навчального часу для проходження практики – 6%;
- теорія не завжди відповідала практиці - 15%;
- виконання практикантами робіт не за спеціальністю – 1%

Але переважна більшість студентів (88%) задоволена рівнем якості практики, що свідчить про її ефективність. Другий блок анкети був спрямований на визначення ефективності проходження навчальної практики студентами нашого інституту. Відзначимо, що майже всі опитані повністю чи частково (85%) погодились з тим, що отримали нові знання та практичні навички під час проходження навчальної практики.

Отримані вище результати, за поодинокими випадками, свідчать про досить високий рівень ефективності проходження практики, підтверджений думками самих практикантів, оскільки більшість змогла отримати нові знання, необхідні навички, певний професійний досвід та позитивні враження від процесу проходження практики в цілому.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Загалом результати, отримані під час даного дослідження, підтвердили досить високий рівень ефективності виробничої та навчальної практик студентів інституту. Ефективність практики доводить і те, що більше 86 % опитаних все влаштовує, і вони

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

нічого не хотіли б змінити в проходженні виробничої та навчальної практик, а 4% запропонували свої варіанти змін. Деякі моменти, а саме: небажання надавати документацію з боку роботодавців у зв'язку з комерційною таємницею, оформлення документів практики замість реального її проходження, відсутність інструктажу з охорони праці та безпеки життєдіяльності і уваги до практикантів з боку працівників окремих установ потребують посилення контролю. Враховуючи все вищевикладене та маючи за мету підвищення ефективності практичної підготовки студентів ЧТЕІ КНТЕУ під час проходження ними практики на підприємствах, вважаємо за необхідне впровадити наступне:

- посилити контроль за проведенням інструктажу з охорони праці та безпеки життєдіяльності керівниками від баз практик;
- звернути увагу керівників баз практик на необхідність дійсної участі та активності студентів в процесі практики;
- узгодити використання практикантами документів баз практик, необхідних для виконання завдань практики;
- провести діагностику частини студентів для виявлення причин, через які вони не змогли адаптуватися до професійної діяльності під час проходження практики та надати відповідну допомогу у подоланні цих труднощів;
- вдосконалити програми навчальних практик для покращення їх ефективності;
- продовжити вже існуючу практику створення в інституті власних віртуальних лабораторій і філій випускових кафедр на підприємствах;
- при проходженні виробничої практики та написанні курсової, дипломної чи магістерської роботи, бажано було б виконувати конкретні замовлення базових підприємств;
- вивчити інноваційні форми проходження студентами виробничої практики, зокрема дистанційну он-лайн практику.

Список використаних джерел:

1. Аніловська Г. Я. Університетська освіта : [навч. посіб.] / Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Томаневич Л. М. – Львів: Магнолія–2006, 2009. – 370 с.
2. Педагогіка вищої школи / За ред. З. Н. Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
3. Шляхи підвищення рівня практичної підготовки студентів у контексті Болонського процесу / Л. В. Левандовський, Л. І. Танащук, В. Х. Суходол, Л. Ф. Степанець // Нові технології навчання: науково-методичний збірник. – К.: НУХТ, 2006. – С. 34-36.
4. Майборода В. Проблеми розвитку праксеологічних умінь майбутніх компетентних фахівців вищої школи України / В. Майборода // Вища освіта України. – 2012. – №4. – С. 31- 36.
5. Федорченко В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму: Дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2005. – 512 с.

6. Чорна Л. В. Організація якісної практичної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму / Л. В. Чорна // Вісник Черкаського університету Серія: Педагогічні науки. – 2008. – Вип.124. – С. 80-85.

7. Василина М. Актуальні проблеми практично підготовки студентів вищої школи України [Електронний ресурс] / М. Василина, В. Майборода // Проблеми підготовки сучасного вчителя – 2010. – №2. – С. 233-237. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/ppsv/2010_2/fil.pdf

8. Петренко В. Л. Комплекс нормативних документів для розробки складових системи стандартів вищої освіти. Додаток 1 до наказу Міністерства освіти України від 31.07.98 р. №285 зі змінами та доповненнями, що введені розпорядженням Міністерства освіти і науки України від 5.03.2001 р. №28-р. // Інформаційний вісник «Вища освіта». – 2003. – №10. – 82 с.

9. Про основні завдання вищим навчальним закладам на 2005-2006 навчальний рік // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки. – 2005. – №25, 26, 27. – 96 с.

10. Про практичну підготовку студентів від 07.02.09 року № 1/9-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/2728 – (Нормативний документ Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Лист.)

Nataliia Kanut, Senior Lecturer,
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE,
Chernivtsi

KNOWLEDGE ACTUALIZATION IN HEALTH, SAFETY AND LABOR PROTECTION AS ONE ASPECTS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF ECONOMISTS' PRACTICAL TRAINING

Summary

The ways to increase the efficiency of practical training of students at higher educational establishments during their productive and training practices are investigated. It is mentioned that both productive and training practices are mandatory elements of curriculum and they are aimed to implement, consolidate and improve knowledge, skills and abilities. Effective ways to increase the efficiency of practical training are offered; complex moments needed to be under the consideration in the process of the organization of productive and training practices at higher educational establishments are analyzed. The attention is also paid to the necessity of knowledge actualization in such subjects as Health and Safety and Labor Protection as they guarantee safe and smooth running of practices, especially productive one. These are proved by the results of undertook researches, which open positive sides of practices organization at higher educational establishments. They also highlight problems, solving of which will promote the efficiency of practices organization at higher educational establishments.

Keywords: efficiency, practice, research, actualization, ways, Health and Safety, Labor Protection.

References:

1. Anilovskaya, G.Ya., Marushko, N.S., Tomanevich, L.M. (2009). *Universytets'ka osvita* [University education]. Magnolia-2006, Lviv, 370 p. (in Ukr.).

2. Ed. Z.N. Kurlyand (2005). *Pedahohika vyschoi shkoly* [Pedagogics of higher education]. Knowledge, Kyiv, 399 p. (in Ukr.).

3. Lewandowski, L.V., Tanashchuk, L.I., Sukhodol, V.H., Stepanets, L.F. (2006). Ways to increase the level of practical training of students in the context of the Bologna process. *Novi tekhnolohii navchannia* [New teaching technologies], Kyiv, pp. 34-36 (in Ukr.).

4. Mayboroda, V. (2012). Problems of development of praxeological skills of future competent specialists of higher education of Ukraine. *Vyscha osvita Ukrainy [Higher education of Ukraine]*, no. 4, pp. 31-36 (in Ukr.).
5. Fedorchenko, V.K. (2005). *Theoretical and methodical principles of training specialists for the sphere of tourism*. PhD dissertatoin: 13.00.04. Institute of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, 512 p. (in Ukr.).
6. Chorna, L.V. (2008). Organization of qualitative practical training of future specialists in the sphere of tourism. *Visnyk Cherkas'koho universytetu. Serii: Pedagogichni nauky [Herald of Cherkasy University. Series: Pedagogical Sciences]*, vol.124, pp. 80-85 (in Ukr.).
7. Vasilina, M., Mayboroda, V. (2010). Topical problems of practical training of students of Ukrainian higher education. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia [Problems of preparing a modern teacher]*, no. 2, pp. 233-237. Available at: http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/ppsv/2010_2/fil.pdf (in Ukr.).
8. Petrenko, V.L. (2003). A set of normative documents for the development of components of the system of higher education standards. Annex 1 to the Order of the Ministry of Education of Ukraine dated 31.07.98, number 285 with amendments and additions introduced by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated March 5, 2001 No. 28-p. Information bulletin "Higher education", no. 10, 82 p. (in Ukr.).
9. About the main tasks for higher educational institutions for the 2005-2006 academic year (2005). Informational collection of the Ministry of Education and Science, no. 25, 26, 27, 96 p. (in Ukr.).
10. On the practical training of students from 07.02.09 №1/9-93. Available at: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/2728 (in Ukr.).

